

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมไทย-เมียนมาร์ของ
สถาบันอุดมศึกษาในสังคมไทย*

AN INSTRUCTIONAL MODEL OF THAI - MYANMAR CROSS CULTURE OF
HIGHER EDUCATION INSTITUTES IN THAI SOCIETY

พระปลัดระพิน พุทธิสารโ, พิเชฐ ทังโต, ลำพอง กลมกุล

Phrapalad Raphin Buddhisaro, Phichet Thangtoo, Lampong Klomkul

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail raphind@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวทาง การพัฒนารูปแบบ และนำเสนอรูปแบบ การจัดการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมไทย-เมียนมาร์โดยใช้การวิจัยเป็นฐานของสถาบันอุดมศึกษาใน สังคมไทย ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า 1. มหาวิทยาลัยนเรศวร มีศูนย์พม่าศึกษาที่มีการจัดการเรียนภาษา พม่า และหลักสูตรพม่าศึกษา ที่เกี่ยวกับ ภาษาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี การ เรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการวิจัย การสร้างเครือข่าย ในส่วนมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีวิชาในหลักสูตรที่เกี่ยวกับอาเซียนศึกษา การเรียนการสอน เกี่ยวกับวัฒนธรรมเมียนมาร์โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน 2. การพัฒนารูปแบบโดยใช้วิจัยเป็นฐานการ เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมเมียนมาร์ 5 ขั้นตอน คือ (1) เปิดใจรับ (2) ปรับใจเรียนรู้ (3) เข้าใจ ความแตกต่าง (4) และสถานการณ์ (5) ปรับกระบวนการทัศนในเชิงวัฒนธรรม โดยมหาวิทยาลัย นเรศวร ทำวิจัยด้านพม่า จัดตั้งศูนย์พม่าศึกษาแสวงหาองค์ความรู้ด้านภาษาพม่าศึกษา ส่วน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ทำวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมอาเซียน จัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ สร้างเครือข่ายอาเซียน การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมอาเซียนให้นิสิต 3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมไทย-เมียนมาร์โดยใช้การวิจัยเป็นฐานของ สถาบันอุดมศึกษาทั้ง 2 แห่ง คือ 1) รูปแบบที่เกิดจากการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ 2) รูปแบบที่เกิด จากการจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ และ 3) รูปแบบที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนใน ชั้นเรียน

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม; ไทย-เมียนมาร์; สถาบันอุดมศึกษาไทย

Abstract

Objectives of this research were to study the guidelines, the model development, and the presentation of an Instructional Model of Thai - Myanmar Cross Culture using research as a base of higher education Institutions in Thai society using a qualitative research method.

The results shown as follows; 1. There was a Burmese Studies Center at Naresuan University that organizes Burmese language classes and Burmese studies courses on linguistics, history traditional culture cross-cultural learning, promotes learning through research networking. So, there were subjects in the curriculum related to ASEAN Studies, Research-based Teaching on Myanmar Culture at Mahachulalongkornrajavidyalaya University. 2. The development of a research-based model for learning about Myanmar culture was in 5 steps: open-mindedness, mindful learning understands the differences and situations cultural paradigm shift. Naresuan University had been done the research on Myanmar, establishes a Burmese Study Center to seek knowledge of Burmese language studies. Mahachulalongkornrajavidyalaya University had conducted research on cross-cultural learning in ASEAN and also organized workshop activities, including a network of ASEAN and ASEAN cross-cultural learning for students. 3. The Instructional Model of Thai - Myanmar Cross Culture used by research as the basis of the two higher education institutions: 1) the instructional model arising from spatial education management, 2) the instructional model arising from workshop activities, and 3) the instructional model arising from teaching and learning activities in the classroom.

Keywords: Instructional Model of Cross Culture; Thai-Myanmar; Thai higher education institutes

บทนำ

ความเป็นประชาคมอาเซียน ส่งผลต่อประเทศไทยโดยตรง คือ การเข้ามาของแรงงาน ในภาคต่าง ๆ จากประเทศเพื่อนบ้านทั้งลาว กัมพูชา เมียนมาร์ และเวียดนาม ในประเทศไทย ทำให้เกิดแรงงานอพยพกระจายไปยังพื้นที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะแรงงานจากประเทศใกล้เคียงอย่าง เมียนมาร์ที่มีข้อมูลสถิติการทำงานของคนต่างด้าวของสำนักบริหารแรงงานต่างด้าว ให้ข้อมูลว่า ณ เดือนมกราคม 2560 แรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติคือ เมียนมาร์ ลาวและกัมพูชา ได้รับอนุญาตทำงานตาม มาตรา 9 มีจำนวนทั้งสิ้น 1,280,991 คน (กรมการจัดหางาน, 2560) ประเภท

กิจการที่ได้รับอนุญาตทำงานมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ (1) กิจการก่อสร้าง จำนวน 169,570 คน (2) การให้บริการต่าง ๆ จำนวน 122,327 คน (3) เกษตรกรรมและปศุสัตว์ จำนวน 116,887 คน มีข้อมูลที่เฉพาะชาวเมียนมาร์ 723,360 คน ถัดมาในเดือนกันยายน 2562 แรงงานต่างด้าว 4 สัญชาติดังกล่าวแล้ว คือ เมียนมาร์ ลาว กัมพูชา และเวียดนาม ได้รับอนุญาตทำงานตาม มาตรา 59 มีจำนวนทั้งสิ้น 3,090,825 คน (กรมการจัดหางาน, 2562) เข้ามาดำเนินประกอบ อาชีพในภาคการผลิตต่าง ๆ ดังข้อมูลที่สำรวจได้ว่า ประเภทกิจการที่ได้รับอนุญาตทำงานมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การก่อสร้าง จำนวน 119,126 คน กิจการการให้บริการต่าง ๆ จำนวน 74,227 คน เกษตรกรรมและปศุสัตว์ จำนวน 63,343 คน เมื่อจำเพาะไปที่กลุ่มชาติพันธุ์เมียนมาร์ จากสถิติที่สำรวจได้ ทั้งหมด 721,637 คน ดังนั้นเมื่อคนจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาเป็น จำนวนมาก ความจำเป็นที่จะต้องเข้าใจต่อวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ จึงสำคัญ เป้าหมายเพื่อ ศึกษาเรียนรู้ เข้าใจ ที่จะอยู่ร่วมกันภายใต้วิถีที่แตกต่าง

สถาบันการศึกษาในประเทศไทยอย่างมหาวิทยาลัยรัตนนคร จังหวัดพิษณุโลก ได้ตั้งศูนย์ พม่าศึกษา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการเรียนรู้วิถีวัฒนธรรม และจัดการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมเมียนมาร์ ส่วนที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็น สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ที่จัดการศึกษาและพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมให้กับ พุทธศาสนิกชนและเยาวชนทั้งชาวไทยและต่างชาติตามพันธกิจของมหาวิทยาลัย 5 ด้าน เพื่อ รองรับความเป็นประชาคมอาเซียน เป็นสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐที่มีนิตจากประเทศ เพื่อนบ้าน อาทิ กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ เวียดนาม ให้ความสนใจเข้ารับการศึกษาจำนวนมาก ที่สุด ในจำนวนทั้ง 4 ประเทศนี้ รวมทั้งสิ้น 1,303 รูป/คน รวมกันทั้งหมดจากนอกอาเซียน ทั้งหมด 15 ประเทศ รวมจำนวนนิตรวมกว่า 1,448 รูป/คน (สำนักงานทะเบียนและวัดผล, 2559) ในจำนวนนิตเหล่านี้ นิตชาวเมียนมาร์ ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์พม่า ไทใหญ่ มอญ กะเหรี่ยง ปะโอ ปะหล่อง เป็นต้น รวมกันแล้วไม่น้อยกว่า 500 รูป/คน และนิตเหล่านี้ได้สร้าง เครือข่ายผ่านวิถีทางศาสนาร่วมกับชุมชนชาวเมียนมาร์ด้วยตนเองในการทำกิจกรรมเชิงชุมชน และศาสนสัมพันธ์ ซึ่งจากข้อมูลที่ทำให้เห็นว่ามีบางประเด็นที่ขัดกันภายใต้วิถีทางศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี และค่านิยมทางสังคมที่แตกต่างกัน อาทิว่าด้วยเรื่องวัฒนธรรมทางศาสนา การดำเนินชีวิต ความแตกต่างในนิกายทางศาสนาที่ผสมรวมกับชาติพันธุ์ ทศนคติทางการเมือง และการแสดงออกแตกต่างกัน ทั้งทำให้เห็นว่ามีบางประเด็นที่จะต้องเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม หรือ การแสวงหาองค์ความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ระหว่างไทย-เมียนมาร์ ดังที่มีผู้ได้ ศึกษาไว้ในเอกสารจำนวนมาก เช่น ในงานศึกษาของวิลาสินี โสภภาพ เรื่อง “ชุมชนข้ามถิ่น: การ ก่อร่างทางอัตลักษณ์ ของแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่า ในจังหวัดขอนแก่น” (วิลาสินี โสภภาพ, 2559) ในบทความเรื่อง “งานบุญข้ามถิ่น: การจัดวางตัวตนใหม่และการต่อรอง ของแรงงานข้าม ชาติสัญชาติพม่าในจังหวัดขอนแก่น” (วิลาสินี โสภภาพ, 2562) ในงานของ กฤตยา อาชวนิจกุล และคณะ (2543) เรื่อง “เพศอนามัยเจริญพันธุ์และความรุนแรง: ประสบการณ์ชีวิตของแรงงาน

อพยพจากประเทศพม่า” ในงานของ บุษยรัตน์ กาญจนดิษฐ์ (2550) เรื่อง “วิถีชีวิตของแรงงานข้ามชาติจากประเทศพม่ากรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร” ในการศึกษาของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2554) เรื่อง “ผลกระทบการจ้างแรงงานข้ามชาติของไทยภายใต้ยุคการพิสูจน์สัญชาติ” หรือข้อมูลของสำนักงานจัดหางานจังหวัดสมุทรสาคร (2557) ที่รวบรวมข้อมูลเรื่อง “ชุมชนแรงงานข้ามชาติชาวพม่าในสมุทรสาคร” รวมไปถึงข้อมูลของสำนักงานบริหารแรงงานต่างด้าว (2557) ได้รวบรวมข้อมูลไว้ในเรื่อง “แรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่าที่ทำงานในประเทศไทย” ซึ่งทั้งหมดสะท้อนความแตกต่างหลากหลายภายใต้บริบทรวมคือความไม่รู้ในวิถีทางวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยมและศาสนา

ดังนั้น ในประชาคมที่มีการอาศัยอยู่ร่วมกันของสมาชิกในสังคมที่มีความแตกต่างทั้งทางด้านเชื้อชาติ ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี การทำกิจกรรม การอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างสงบและสันติ เป็นเป้าหมายและความต้องการของชุมชนนั้น ๆ ซึ่งในการศึกษานี้จะได้ส่งเสริมให้เกิดสังคมที่ร่วมมือกันเรียนรู้ และทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสร้างสรรค์และเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ไม่แบ่งเป็นกลุ่ม ๆ ตามชาติพันธุ์หรือประเทศของตน เมื่อความเข้าใจเกิดขึ้น ความเป็นอยู่และการประสานร่วมมือกัน เข้าใจกัน ปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันจึงเป็นเป้าหมายและความสำคัญ ที่มหาวิทยาลัยซึ่งเป็นสถาบันศึกษาที่ต้องแสวงหาความรู้ แล้วนำองค์ความรู้เหล่านั้นมาให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในรูปของการฝึกอบรม การวิจัย และส่งเสริมการศึกษาด้านเมียนมาร์ - ไทย หรือการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของกันและกันในประชาคมอาเซียน จึงนับเป็นความจำ โดยจะสร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจที่ตีระหว่างประชาชนในประเทศต่าง ๆ ระหว่างกัน โดยการแลกเปลี่ยนทางการศึกษา ภาษาและวัฒนธรรม เชื่อมโยงกับความเป็นประชาคมอาเซียน ที่มุ่งเน้นการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพในภูมิภาค ส่งเสริมความร่วมมือ เกิดสังคมแห่งการแบ่งปัน และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สามัคคีกันเพื่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองในประชาคมอาเซียน จากข้อมูลที่ยกมาสภาพการอยู่ร่วมกันของสมาชิกในสังคมที่แตกต่างหลากหลายของชาวเมียนมาร์ในประเทศไทย ทั้งในด้านวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตในมิติทางศาสนาของการอยู่ร่วมกัน ความคาดหวังต่อการแสวงหาองค์ความรู้ และนำไปสู่การจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยและของประชาคมอาเซียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และเข้าใจรวมทั้งปรับตัวอยู่ร่วมกันได้ อันจะนำไปสู่การอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นเป้าหมายสำคัญ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) อันนำไปสู่การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ว่าด้วย “รักษาความแตกต่างทางวัฒนธรรมและการอยู่ร่วมกันในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก” ภายในสังคมที่เป็นพหุวัฒนธรรม หรือวัฒนธรรมแตกต่างหลากหลายย่อมส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนและประสานความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ได้หากเกิดการเรียนรู้และเข้าใจซึ่งกันและกันเสียแล้ว

สถาบันอุดมศึกษาของไทย จำต้องแสวงหาแนวทางหรือวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมประเทศในกลุ่มประเทศอาเซียน โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านที่มี

ชายแดนติดกัน และมีประวัติศาสตร์ทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมร่วมกันมาอย่างยาวนาน เพื่อให้เกิดการปรับตัวในการดำเนินชีวิตและสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมที่แตกต่างกันเพื่อหลีกเลี่ยงอุปสรรคในการอยู่ร่วมกันที่อาจจะเกิดขึ้นได้ ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาและพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมให้กับผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษาของไทย หรือศึกษาสิ่งที่สถาบันอุดมศึกษาของไทยจัดการศึกษาอยู่เพื่อนำมาเป็นแนวทาง รูปแบบ การเรียนรู้สู่การส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมซึ่งกันและกันได้ ซึ่งปัจจุบันยังไม่ปรากฏกลไก องค์ความรู้ แนวปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน จึงเป็นประเด็นที่คณะผู้วิจัยสนใจศึกษาเพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของประเทศที่อยู่ใกล้เคียงประเทศไทยอย่างเมียนมาร์ และหาแนวทางหรือวิธีการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้วัฒนธรรมร่วม ของเมียนมาร์และไทยในฐานะสมาชิกในประชาคมอาเซียนได้ ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงสนใจทำวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมไทยเมียนมาร์ของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย เพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ระหว่างไทยเมียนมาร์ ที่สถาบันอุดมศึกษาพึงมีบทบาทและหน้าที่ในการจัดการศึกษา และส่งเสริมให้เกิดกลไกการเรียนรู้จากหลักสูตรต่าง ๆ ที่มี พร้อมนำเสนอเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมไทย-เมียนมาร์ของสถาบันอุดมศึกษาในสังคมไทย
- 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมไทย-เมียนมาร์โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน
- 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมไทย-เมียนมาร์โดยใช้การวิจัยเป็นฐานของสถาบันอุดมศึกษาในสังคมไทย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็น (ก) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้ การศึกษาเอกสาร (Documentary study) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) การสัมภาษณ์กลุ่ม (Group interview) และการศึกษาภาคสนาม (Field study) ด้วยการจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ มีเป้าหมายของการวิจัยเพื่อพัฒนาผลการศึกษาที่เชื่อมโยงไปสู่การสร้างทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory) (ข) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกภาคสนาม และแบบสังเกตกระบวนการเรียนรู้ของนิสิตในารลงพื้นที่ภาคสนาม และแบบบันทึกการสะท้อนคิด การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร คณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา 2 แห่ง จำนวน 10 รูปหรือคน สัมภาษณ์สนทนากลุ่ม 18 รูปหรือคน สังเกต

กระบวนการเรียนรู้ของนิสิตในการลงพื้นที่ภาคสนามจากนิสิตชาวไทยและนิสิตชาวเมียนมาร์ จำนวน 90 รูป/คน (ค) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมไทย-เมียนมาร์ ระยะที่ 2 การสัมภาษณ์กลุ่มเพื่อตรวจสอบรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมไทย-เมียนมาร์ โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และระยะที่ 3 การศึกษาภาคสนามเพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมไทย-เมียนมาร์ โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน โดยเริ่มจากการพัฒนาผลการวิจัยในระยะที่ 1 ที่ได้สารสนเทศเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมไทย-เมียนมาร์ของสถาบันอุดมศึกษาในสังคมไทย แล้วนำข้อมูลมาผสมเพื่อเชื่อมโยงกับการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 2 แล้วได้อำนาจประกอบของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมไทย-เมียนมาร์โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน จากนั้นดำเนินการศึกษาภาคสนามด้วยการจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการในระยะที่ 3 และศึกษาผลการเข้าร่วมกิจกรรมเชิงปฏิบัติการของนิสิต และนำไปสู่การนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมไทย-เมียนมาร์โดยใช้การวิจัยเป็นฐานของสถาบันอุดมศึกษาในสังคมไทย (ง) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 ประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1) แนวทางการจัดการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมไทย-เมียนมาร์ของสถาบันอุดมศึกษาในสังคมไทย ในมหาวิทยาลัยนเรศวร มีศูนย์พม่าศึกษาที่มีการจัดการเรียนภาษาพม่า ในหลักสูตรด้านภาษาศาสตร์ของพม่า และหลักสูตรพม่าศึกษา ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี ในส่วนของการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม มีการเรียนรู้ในเชิงวัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิต โดยมีการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ทั้งการวิจัย ในประเทศเมียนมาร์ การสร้างเครือข่ายสหกิจศึกษาในโรงงานที่มีชาวเมียนมาร์ทำงานอยู่ ส่วนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับพม่าศึกษา มีวิชาที่กำหนดให้เรียนในหลักสูตรที่เกี่ยวกับอาเซียนศึกษา เช่น การจัดการกิจการพระพุทธศาสนาในอาเซียน (406 405) ประชาคมอาเซียนศึกษา (401425) ภาษาพม่าเบื้องต้น (000122) ภาษาพม่าขั้นสูง (000123) เป็นต้น ให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเกี่ยวกับวัฒนธรรมเมียนมาร์โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน รวมทั้งการเปิดโอกาสให้นิสิตเมียนมาร์ที่ได้มาศึกษาในมหาวิทยาลัยได้เข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมไทย-เมียนมาร์และร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์เชิงวัฒนธรรมกับเพื่อนนิสิตที่เป็นคนไทย

2) พัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมไทย-เมียนมาร์โดยใช้การวิจัยเป็นฐานที่พัฒนาขึ้น เป็นรูปแบบที่เน้นการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมเมียนมาร์เพื่อทำให้เกิด

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย (1) เปิดใจรับวัฒนธรรมใหม่ (2) เตรียมใจเรียนรู้สิ่งที่แตกต่าง (3) ปรับอารมณ์ให้เข้ากับสถานการณ์ (4) เข้าใจพฤติกรรมของกลุ่มคนอื่น (5) และปรับกระบวนทัศน์ในเรื่องวัฒนธรรม สถาบันการศึกษาที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้ทำวิจัยด้านพหุภาษา หรือองค์ความรู้ด้านภาษาพม่าภายใต้แนวคิดภาษาจะเป็นกลไกร่วมในการทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับพม่า เช่น งานวิจัยเรื่อง *ไทยในการรับรู้และความเข้าใจของประเทศเพื่อนบ้าน กรณีศึกษาด้วยบทในตำราเรียนสังคมศึกษาของพม่า ว่าด้วย "ความสัมพันธ์เมียนมา-ไทยยะยา (วิรัช นิยมธรรม, 2552) และ* วิจัยเรื่อง *การเทียบต่างภาษาพม่ากับภาษาไทยและการวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการเรียนภาษาพม่าเพื่อพัฒนาตำราเรียน (วิรัช นิยมธรรม, 2551) และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ทำวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมอาเซียนอาทิวิจัยเรื่อง *Cross-Cultural Learning of Burmese in Lampang, Thailand" (Chaiwong et al., 2018) วิจัยเรื่อง รูปแบบการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมอาเซียนในกลุ่มประเทศ CLMV สำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (พระราชวรเมธีและคณะ, 2560) ทำให้เกิดการเรียนรู้ผ่านการจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ การสร้างเครือข่ายอาเซียน และการส่งเสริมปลูกฝังทัศนคติที่ดีในการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมอาเซียนให้นิสิตในระดับปริญญาตรี**

3) นำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมไทย-เมียนมาร์โดยใช้การวิจัยเป็นฐานของสถาบันอุดมศึกษาในสังคมไทย คือ รูปแบบที่เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้โดยมหาวิทยาลัยนเรศวร จัดโครงการที่เปิดโอกาสให้นิสิตได้ไปเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพม่าในโรงเรียนโดยใช้ประสบการณ์ตรงเชิงพื้นที่ การฝึกปฏิบัติการทางภาษาในโรงงานที่มีชาวเมียนมาร์ทำงานอยู่ ในขณะที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำโครงการส่งเสริมให้นิสิตได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเกี่ยวกับการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมเมียนมาร์โดยจัดกิจกรรมนำนิสิตไปเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในประเทศเมียนมาร์ เพื่อให้ นิสิตไทยได้รับประสบการณ์ ความเข้าใจ โดยเป็นการวิจัยภาคสนามจากชุดปฏิบัติการจริงนำนิสิตศึกษาไทยลงพื้นที่จริงในประเทศเมียนมาร์ รวมทั้งพื้นที่ปฏิบัติงานสหกิจศึกษาในโรงงานที่มีชาวเมียนมาร์ทำงานอาศัยอยู่ ที่ทำให้นิสิตได้ความรู้ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย และการจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการร่วมกันระหว่างนิสิตเมียนมาร์กับนิสิตไทยที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านงานเขียนบทความวิชาการของนิสิต มีเนื้อหาประกอบด้วย ด้านการศึกษา ด้านการศึกษาของคณะสงฆ์ ด้านพระพุทธศาสนา ด้านการปฏิบัติวิปัสสนา ด้านศาสนาและปรัชญา ด้านความเป็นชาติพันธุ์ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านประเพณีวัฒนธรรม ด้านวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ ด้านการพัฒนาการเกษตรและเศรษฐกิจ และด้านการพัฒนาประเทศ มีผลงานของนิสิตจำนวน 87 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 96.67 ของจำนวนนิสิตที่เข้าร่วมกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ ดังนั้น รูปแบบการจัดการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมไทย-เมียนมาร์โดยใช้การวิจัยเป็นฐานของสถาบันอุดมศึกษาในสังคมไทยเป็นรูปแบบที่มีการวิจัยเป็นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และมี 3 รูปแบบที่เป็น

องค์ประกอบร่วม คือ 1) รูปแบบที่เกิดจากการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ (Area Studies) 2) รูปแบบที่เกิดจากการจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) และ 3) รูปแบบที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน (Classroom Activities)

สำหรับองค์ความรู้จากการวิจัยแสดงรูปแบบการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ไทย-เมียนมาร์โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน จะเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเป้าไปสู่การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมที่ผ่านกระบวนการสำคัญ 3 กระบวนการ ประกอบด้วย 1) กระบวนการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน 2) กระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม และ 3) กระบวนการสะท้อนคิดเชิงวัฒนธรรม

อภิปรายผลการวิจัย

จากข้อค้นพบที่ได้รับจากการวิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจและคณะผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นในการอภิปรายผลได้ 3 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นแรกเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมไทย-เมียนมาร์ของสถาบันอุดมศึกษาในสังคมไทย ผลการวิจัยพบว่า การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม เป็นการจัดการศึกษาที่เนื่องด้วยการเรียนรู้ในเชิงวัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตที่เนื่องด้วยวัฒนธรรม โดยมีการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ทั้งการวิจัย และการสร้างเครือข่าย รวมทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเกี่ยวกับวัฒนธรรมเมียนมาร์โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาเมียนมาร์ที่ได้มาศึกษาในมหาวิทยาลัยได้เข้าร่วมในกิจกรรมกับนิสิตไทย ดังปรากฏในงานวิจัยของ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2560) ในเรื่อง “การวิจัยข้ามวัฒนธรรม: ประสบการณ์ภาคสนามในการศึกษาชุมชนชาติพันธุ์” ซึ่งผู้วิจัยได้สะท้อนให้เห็นว่า ในการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม การวิจัยจะเป็นกลไกและเครื่องมือหนึ่งในการให้ได้ว่าซึ่งความรู้ ธรรมชาติของการวิจัยข้ามวัฒนธรรม คุณสมบัติบทบาทของนักวิจัยข้ามวัฒนธรรม ข้อคิดบางประการของการวิจัยข้ามวัฒนธรรม และสรุปองค์ความรู้ การวิจัยข้ามวัฒนธรรม นับเป็นความจำเป็นต่อการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม และจากข้อมูลของ จิตรลดา รัตนพันธ์ และคณะ (2560) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน เชิงพหุวัฒนธรรม ระหว่างนักเรียนไทยและนักเรียนข้ามชาติ ที่ให้ผลการวิจัยไว้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ทดลองใช้กับสถานศึกษาเพื่อทดสอบการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมพม่า และพหุวัฒนธรรมใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือหรือกลไกสำหรับการเรียนรู้ และจากข้อมูลที่ปรากฏของศูนย์พม่าศึกษา หรือไทยศึกษา ล้วนใช้แนวทางการวิจัยเป็นช่องทางหนึ่งในการแสวงหาความรู้เพื่อนำไปสู่การแลกเปลี่ยนและข้ามวัฒนธรรม เช่น การเทียบต่างภาษาพม่ากับภาษาไทยและการวิเคราะห์ข้อผิดในการเรียนภาษาพม่าเพื่อพัฒนาตำราเรียน (วิรัช นิยมธรรม, 2551) ไทยในการรับรู้และความเข้าใจของประเทศเพื่อนบ้าน กรณีศึกษาตัวบทในตำราเรียนสังคมศึกษาของพม่า ว่าด้วย "ความสัมพันธ์เมียนมา-โยดะยา" (วิรัช นิยมธรรม, 2552) ซึ่งคณะผู้วิจัยและส่วนงานที่รับผิดชอบ ได้ใช้และดำเนินการวิจัย

เกี่ยวกับการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในเรื่อง “รูปแบบการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมอาเซียนในกลุ่มประเทศ CLMV สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” (พระราชวรเมธี และคณะ, 2560) เป็นวิจัยเกี่ยวกับเมียนมาร์ที่ใช้การวิจัยให้เป็นเครื่องมือหนึ่งในการแสวงหาความรู้การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม

ประเด็นที่สอง ผลการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ไทย-เมียนมาร์โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน พบว่า เน้นการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย เมียนมาร์ เพื่อทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย เปิดใจรับวัฒนธรรมใหม่ เตรียมใจเรียนรู้สิ่งที่แตกต่าง ปรับอารมณ์ให้เข้ากับสถานการณ์ เข้าใจพฤติกรรมของกลุ่มคนอื่น และปรับกระบวนทัศน์ในเรื่องวัฒนธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุติวรรณ ปราณีธรรม และคณะ (2562) ในงานวิจัยเรื่อง สมรรถนะการข้ามวัฒนธรรมของ นักศึกษาวิทยาลัยนานาชาติการท่องเที่ยว ที่เสนอผลการวิจัยไว้ว่า สมรรถนะเชิงวัฒนธรรมเป็น แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้วัฒนธรรมอีกหนึ่งวัฒนธรรมอย่างถูกหลักการ เพื่อจะได้นำไป ประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันของบุคคลในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความหลากหลายทางเชื้อชาติ การรวมตัวของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ความก้าวหน้าทาง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น ประเด็น เหล่านี้อาจส่งผลต่อวิถีชีวิตความเชื่อทัศนคติและพฤติกรรมของมนุษย์ที่มีต่อความหลากหลาย ทางวัฒนธรรม รวมทั้งสอดคล้องกับงานของ พลเทพ พูนพล (2558) ในการศึกษาวิจัยเรื่อง อิทธิพลของความฉลาดทางวัฒนธรรมที่มีต่อการปรับตัวข้ามวัฒนธรรมและ ผลการปฏิบัติงาน ของพนักงานข้ามชาติในประเทศไทยที่ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางวัฒนธรรม (Cultural Intelligence: CQ) และการปรับตัวข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural Adjustment: CCA) ในเชิงประจักษ์ ซึ่งมีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงาน (Job Performance: EJP) ของพนักงาน ข้ามชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย โดยการศึกษาได้ระบุถึงปัจจัยที่เป็นผลในเชิงลบของ ความขัดแย้งระหว่างวัฒนธรรมของพนักงานข้ามชาติกับวัฒนธรรมไทย การวิจัยนี้ใช้ แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากพนักงานข้ามชาติที่ทำงานในประเทศไทยจำนวน 377 คน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ความฉลาดทางวัฒนธรรมมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการปฏิบัติงานของ พนักงานข้ามชาติโดยผ่านตัวแปรการปรับตัวข้ามวัฒนธรรม ในขณะที่งานวิจัยบางฉบับระบุว่า ความฉลาดทางวัฒนธรรมกับผลการปฏิบัติงานของพนักงานข้ามชาติในประเทศไทยไม่มีความสัมพันธ์กัน ดังนั้นบริษัทระหว่างประเทศกับพนักงานข้ามชาติจึงควรตระหนักถึงอุปสรรค ทางด้านวัฒนธรรมที่จำเป็นต้องประสบเมื่อไปทำงานยังประเทศอื่น บริษัทระหว่างประเทศจึง ควรจัดการกับเรื่องเกณฑ์การคัดสรร การเตรียมความพร้อม และการส่งเสริมกลไกต่าง ๆ เพื่อ ลดปัญหาทางด้านความแตกต่างทางวัฒนธรรมให้แก่พนักงาน

ประเด็นที่สาม การนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมไทย-เมียนมาร์โดย ใช้การวิจัยเป็นฐานของสถาบันอุดมศึกษาในสังคมไทย พบว่า เป็นรูปแบบของการจัดกิจกรรมเชิง

ปฏิบัติการร่วมกันระหว่างนิสิตเมียนมาร์กับนิสิตไทยที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านงานเขียนบทความวิชาการของนิสิต มีเนื้อหาประกอบด้วย ด้านการศึกษา ด้านการศึกษาของคณะสงฆ์ ด้านพระพุทธศาสนา ด้านการปฏิบัติวิปัสสนา ด้านศาสนาและปรัชญา ด้านความเป็นชาติพันธุ์ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านประเพณีวัฒนธรรม ด้านวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สกาวเดือน โอดมี และสุภาวดี เครือโชติกุล (2560) ที่ทำการศึกษารื่อง แนวทางการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมในการดูแลสตรีตั้งครรภ์ชาวพม่าของพยาบาลผดุงครรภ์ ที่ใช้การสื่อสารเป็นเครื่องมือในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและส่งผลให้มีประสิทธิภาพซึ่งประกอบด้วย 1) เข้าใจองค์ประกอบสำคัญของการสื่อสาร 2) มีศักยภาพในการเลือกรูปแบบการสื่อสาร และ 3) มีทักษะการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม และในงานของวิลาสินี ยนต์วิทย์ (2560) ในงานวิจัยเรื่อง ปัจจัยทางการตลาดกับการเลือกซื้อบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปของชาวพม่าในประเทศไทย และเรื่อง ปัจจัยทางการตลาดกับการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ยาสีฟันของชาวพม่าในประเทศไทย (วิลาสินี ยนต์วิทย์, 2559) ที่ใช้วิจัยเป็นฐานในการแสวงหาองค์ความรู้ทางพฤติกรรมการบริโภคของชาวเมียนมาร์ต่อการบริโภคบะหมี่กึ่งสำเร็จ และผลิตภัณฑ์อย่างยาสีฟัน ดังนั้นพฤติกรรมการบริโภค และการตัดสินใจซื้อส่วนหนึ่งมาจากวิจัยเป็นกลไกต่อการเรียนรู้พฤติกรรมการบริโภคด้วยเช่นกัน รวมทั้งในงานวิจัยยังสะท้อนให้เห็นว่าการรับข้อมูลผ่านสื่อ มีผลต่อการบริโภคและการตัดสินใจด้วยเช่นกัน หรือในงาน

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยนเรศวร และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ภายใต้การพัฒนาารูปแบบโดยใช้วิจัยเป็นฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมเมียนมาร์ 5 ขั้นตอน คือ (1) เปิดใจรับ (2) ปรับใจเรียนรู้ (3) เข้าใจความแตกต่าง (4) และสถานการณ์ (5) ปรับกระบวนทัศน์ในเชิงวัฒนธรรม ดังปรากฏในแผนภาพ ส่วนที่ 1-3 และ ได้รูปแบบเป็น 1) รูปแบบที่เกิดจากการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ 2) รูปแบบที่เกิดจากการจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ และ 3) รูปแบบที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน ดังปรากฏในแผนภาพส่วนที่ 4-6 ซึ่งในภาพรวมนำเสนอเป็นแผนภาพได้ คือ

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผลจากการวิจัย ควรส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ทั้งการวิจัย และการสร้างเครือข่าย รวมทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเกี่ยวกับวัฒนธรรมเมียนมาร์-ไทย โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน เพื่อสร้างองค์ความรู้เชิงประจักษ์ให้เกิดขึ้นและทวนสอบผลการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมนั้น ใช้วิธีการดำเนินการวิจัยให้เป็นกลไกหนึ่งหรือเครื่องมือหนึ่งในการแสวงหาความรู้เพื่อให้ได้ซึ่งการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม

2. แนวทางรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมไทย-เมียนมาร์ โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ควรเน้นให้เกิดการเรียนรู้ในมิติที่หลากหลาย เพื่อทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม 5 ขั้นตอน เริ่มตั้งแต่ เปิดใจรับวัฒนธรรมใหม่ เติร์ยมใจเรียนรู้ สิ่งที่แตกต่างกัน ปรับอารมณ์ให้เข้ากับสถานการณ์ เข้าใจพฤติกรรมของกลุ่มคนอื่น และปรับกระบวนทัศน์ในเรื่องวัฒนธรรม รวมทั้งเปรียบเทียบกับวัฒนธรรมอื่นในประชาคมอาเซียนด้วย

3. ผลการจัดการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมไทย-เมียนมาร์โดยใช้การวิจัยเป็นฐานของสถาบันอุดมศึกษาในสังคมไทย ผลการวิจัยพบว่า ควรมีการจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการร่วมกันระหว่างนิสิตเมียนมาร์และนิสิตไทย ให้หลากหลายครอบคลุมในมิติต่าง ๆ มากขึ้นต่อการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่าน การศึกษาเชิงลึก เช่น การวิจัยในเชิงพื้นที่ โดยให้ครอบคลุมในเชิง

เปรียบเทียบระหว่างกันในด้านการศึกษา ด้านการศึกษาของคณะสงฆ์ ด้านพระพุทธศาสนา ด้านการปฏิบัติวิปัสสนา ด้านศาสนาและปรัชญา ด้านความเป็นชาติพันธุ์ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านประเพณีวัฒนธรรม ด้านวิถีชีวิตและความเป็นอยู่

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ควรสนับสนุนทุนวิจัยให้ดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในลักษณะร่วมในการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมไทย-เมียนมาร์ต่อกลุ่มชาติพันธุ์อื่นที่มีบริบททางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วัฒนธรรม ประเพณี ร่วมกับชาติพันธุ์พม่า โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อสร้างองค์ความรู้เชิงประจักษ์ให้เกิดขึ้นและสะท้อนคิดผลการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมนั้น

2. โครงการวิจัยต่อไป ควรมีการออกแบบการวิจัยกึ่งทดลองเพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้อบรมข้ามวัฒนธรรมไทย-เมียนมาร์ โดยใช้การวิจัยเป็นฐานที่พัฒนาขึ้น โดยเน้นกระบวนการให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมเมียนมาร์ ในมิติที่หลากหลาย เพื่อทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม 5 ขั้นตอน ตั้งแต่เปิดใจรับวัฒนธรรมใหม่ เตรียมใจเรียนรู้สิ่งที่แตกต่าง ปรับอารมณ์ให้เข้ากับสถานการณ์ เข้าใจพฤติกรรมของกลุ่มชนอื่น และปรับกระบวนการทัศนในเรื่องวัฒนธรรม รวมทั้งเปรียบเทียบกับวัฒนธรรมอื่นในประชาคมอาเซียนด้วย

3. โครงการวิจัยต่อไป ควรมีการออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้อบรมข้ามวัฒนธรรมไทย-เมียนมาร์โดยใช้การวิจัยเป็นฐานของสถาบันอุดมศึกษาในสังคมไทย ในลักษณะของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ โดยระยะแรกเริ่มต้นจากการจัดการกิจกรรมเชิงปฏิบัติการร่วมกันระหว่างนิสิตเมียนมาร์และนิสิตไทย ให้หลากหลายครอบคลุมในมิติต่าง ๆ มากขึ้นต่อการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่าน การศึกษาเชิงลึก เช่น การวิจัยในเชิงพื้นที่ โดยให้ครอบคลุมในเชิงเปรียบเทียบระหว่างกันในด้านการศึกษา ด้านการศึกษาของคณะสงฆ์ ด้านพระพุทธศาสนา ด้านการปฏิบัติวิปัสสนา ด้านศาสนาและปรัชญา ด้านความเป็นชาติพันธุ์ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านประเพณีวัฒนธรรม ด้านวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ และในระยะที่สองใช้การตรวจสอบความตรงของโมเดลด้วยการวิเคราะห์โดยใช้สถิติขั้นสูงเพื่อศึกษาความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เอกสารอ้างอิง

- กรมการจัดหางาน. (2560). สถิติจำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือที่ราชอาณาจักรประจำ เดือนมกราคม 2560. กรุงเทพฯ: กรมการจัดหางาน.
- _____. (2562). สถิติจำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือที่ราชอาณาจักรประจำ เดือนกันยายน 2562. กรุงเทพฯ: กรมการจัดหางาน.
- กฤตยา อาชวนิจกุลและคณะ. (2543). เพศอนามัยเจริญพันธุ์และความรุนแรง: ประสบการณ์ชีวิตของแรงงาน อพยพจากประเทศพม่า. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม.

- จิตรลดา รัตนพันธ์และคณะ. (2560) การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน เชิงพหุวัฒนธรรม ระหว่างนักเรียนไทยและนักเรียนข้ามชาติ. *วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 4(1), 115-146.
- ชุลีวรรณ ปราณีธรรม และคณะ. (2562). สมรรถนะการข้ามวัฒนธรรมของนักศึกษาวิทยาลัยนานาชาติการท่องเที่ยว. *วารสารช่อพะยอม*, 30(1), 25-34.
- บุษยรัตน์ กาญจนดิษฐ์. (2550). *วิถีชีวิตของแรงงานข้ามชาติจากประเทศพม่ากรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- พลเทพ พูนพล. (2558). อิทธิพลของความฉลาดทางวัฒนธรรมที่มีต่อการปรับตัวข้ามวัฒนธรรมและผลการปฏิบัติงานของพนักงานข้ามชาติในประเทศไทย. *วิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา*, 12(2), 108-121.
- พระราชวรเมธี และคณะ. (2560). รูปแบบการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมอาเซียนในกลุ่มประเทศ CLMV สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- วิลาสินี ยนต์วิทย์. (2559). ปัจจัยทางการตลาดกับการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ยาสีฟันของชาวพม่าในประเทศไทย. *วารสารวิจัยและพัฒนาวไลยอลงกรณ์*, 11(1), 91-100.
- _____. (2560). ปัจจัยทางการตลาดกับการเลือกซื้อบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปของชาวพม่าในประเทศไทย. *วารสารวิจัยและพัฒนาวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 12 (2), 35-44.
- วิลาสินี โสภภาพ. (2559). *ชุมชนข้ามถิ่น: การก่อร่างทางอัตลักษณ์ของแรงงานข้ามชาติ สัญชาติพม่าในจังหวัดขอนแก่น*. ขอนแก่น: ศูนย์วิจัยพหุลักษณะสังคมลุ่มน้ำโขง มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- _____. (2562). งานบุญข้ามถิ่น: การจัดวางตัวตนใหม่และการต่อรอง ของแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าในจังหวัดขอนแก่น. *วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 6(1), 95-111.
- วิรัช นิยมธรรม. (2551). *การเทียบต่างภาษาพม่ากับภาษาไทยและการวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการเรียนภาษาพม่าเพื่อพัฒนาตำราเรียน* (รายงานการวิจัย). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- _____. (2552). *ไทยในการรับรู้และความเข้าใจของประเทศเพื่อนบ้าน กรณีศึกษาด้วยบทในตำราเรียนสังคมศึกษาของพม่า ว่าด้วย "ความสัมพันธ์เมียนมา-โยดะยา"* (รายงานการวิจัย). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สกาเวเดือน โอดมีและสุภาวดี เครือโชติกุล. (2560). แนวทางการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมในการดูแลสตรีตั้งครรภ์ชาวพม่าของพยาบาลผดุงครรภ์. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์*, 9(2), 150-160.

- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2554). ผลกระทบการจ้างแรงงานข้ามชาติของไทย ภายใต้ยุคการพิสูจน์สัญชาติ. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- สำนักงานจัดหางานจังหวัดสมุทรสาคร. (2557). ชุมชนแรงงานข้ามชาติชาวพม่าในสมุทรสาคร. กรุงเทพฯ: กระทรวงแรงงาน.
- สำนักงานทะเบียนและวัดผล. (2559). สถิตินิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระนครศรีอยุธยา: สำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานบริหารแรงงานต่างด้าว. (2557). แรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่าที่ทำงานในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: กระทรวงแรงงาน.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2560). การวิจัยข้ามวัฒนธรรม: ประสบการณ์ภาคสนามในการศึกษาชุมชนชาติพันธุ์. กรุงเทพฯ: การประชุมวิชาการวัฒนธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 7 วันที่ 3 สิงหาคม 2560 ณ โรงแรมดิเอ็มเมอริทัล กรุงเทพมหานคร.
- Chaiwong, S. et al. (2018). Cross-Cultural Learning of Burmese in Lampang, Thailand. *Asian Political Science Review*, 2 (1), 108-116.